

séget, sőt nem egyszer gyűlöletet, megint csak a kenyérért való küzdelem ébreszt.

Az emberi lélek azonban különösen van megteremtve. Nincs az a nehézség, nincs az a sötét gondolat, amely az örök embert végérvényesen meg tudná torpantani és örök tétlenségre tudná kárhóztatni. Ha bizonyos vonatkozásokban látja is az élet csődjét, valami megmagyarázhatatlan és ezzel együtt kiirt-hatatlan optimizmus, életigenlés hajtja újabb és újabb vonatkozások felé. Ugyanígy, amikor az ember rádöbben az életnek a kenyér síkján való megoldhatatlanságára, feljebb tör és reményeit a *szellemi élet területén* sugározza szét. Keresi az igazságot, a magasabbrendű gondolatokat, érzéseket és szentül meg van győződve arról, hogy rátalált az élet nyitjára.

Való igaz, hogy a szellemi élet jóval nagyobb kört sugároz be a megoldás reményével, mint az anyagi. Egyszerű és világos magyarázatát adja ennek az a jelenség, hogy pl. tíz pengőt két részre osztva a legnemesebb formában is önmagunkat rövidítjük meg, míg magasabbrendű gondolatainkat és érzéseinket mások között széthintve, ugyanazokat elmélyültebben és áttüzesedett lélekkel éljük meg. Hasonló eljárás az anyagot csökkenti, a szellemet pedig gazdagítja!

Ha nyilvánvalóvá is lesz ebből, hogy a szellem magasabbrendű az anyagnál és jóval alkalmasabb az emberi kérdések megoldására, mindazáltal nem szabad elfelejtenünk, hogy az élet legteljesebb magyarázatát még sem tudja nekünk megadni. Az emberi elme áttörhet a filozófia nehézségein. Nagyszerű vívmányokkal szolgálhat a természettudományok területén és felkutathatja a letűnt idők titkait, mindazáltal megoldatlan kérdései jóval nagyobb súllyal esnek latba, mint gyérszámú eredményei.

Pedagógiánk tökéletes s a nevelés mégis válóságokkal küzd. A szívoperációk és hormonátültetések korát éljük s egy náthát mégsem tud meggyógyítani az egész orvostudomány. A szellemnek nemcsak lehetőségei, hanem korlátai is vannak.

Az élet ígézetében fáradhatatlanul küzdő ember, ha következetesen keresi a további lehetőségeket, el kell jutnia az emberi szellem további beteljesüléséhez: *az isteni kegyelemhez*. Ez az, amelyik lehetővé teszi az emberi szívek és lelkek televény talajába, mindent átjáró erejével *közös gondolatokat és érzéseket hoz ki a leg-egyszerűbb és legműveltebb emberből*. Az isteni kegyelem az, amelyik egy sajátságos, de mindenestre magasabbrendű embertípust tud megalkotni. Embertípust, amelynek tökéletes értékelése és kultúrája van. Embertípust, amely életközösségre tud jutni családban, munkában és társadalomban.

Itt aztán megismétlődik a kenyér csodája. Amit nem tud elérni a legáldottabb földi kenyér sem; amihez nem tud táplálékot nyújtani a magasabbrendű kenyér: a szellem éltető

ereje sem, — ott megoldást tud adni mindenre maradéktalanul az Oltáriszentség sugárzó bölcsesége és jósága: Isten kenyérének a csodája! Ez a kenyér valóban éltet és egyéforraszt.

A szerencsétlen sorsú magyar költő, Ady Endre egyik költeményében megrázó leírását adja elképzelt öngyilkosságának:

Jön a halálgép muzsikálva. Előtte tíz-tizenöt méterrel csattognak és reszketnek a sínek — s amikor a szerencsétlen ember a halálkerék alá kerül, kezei görcsösen kapaszkodnak a küllőkbe, forró olaj freccsen az arcába, egy sikoltás — és vége az életének. Jön a halálgép muzsikálva.

Van azonban az életnek is kereke. Itt a kerékagy az Oltáriszentség hófehér korongja. Küllői a kegyelemnek szétsugárzó erővonalai. Az emberek ezeken a küllőkön helyezkednek el. Minél távolabb vannak az Oltáriszentségtől, Krisztustól, annál távolabb vannak egymástól is. Minél közelebb jutnak a kerékagyhoz: Istenhez, — annál közelebb jutnak egymáshoz is. Emberek őszintén, lelkük egész fényével és melegével családban, munkaközösségben, társadalomban csakis az Oltáriszentségen át tudnak találkozni. Ez a kenyér igazi és legnagyobb csodája!

Ime, az Anyám!

(Karrer Ottó Máté-evangéliumi elmélkedései nyomán.)

A Máté-evangélium előző komor fejezetének hatásos ellentéte, az evangélistának következő elbeszélése. Ez egyike ama gyönyörű vigasztaló ellenképletnek, melyet Máté mindig akkor szeret bemutatni, amikor a láthatáron vesztjósuló, sötét fellegek gyülekeznek. Lehet, azért teszi ezt, hogy kissé elfeledtesse a közelgő, végzetesen fenyegető jövőt és így lelkileg megpihentessen...

...Amíg a hamis vágányba csábított népnek útja, mindjobban és jobban elkanyarodott a felkínált üdvösség céljától, addig az Úr hívei: tanítványai és első követői mindinkább közelebb férkőztek Mesterük szívéhez és az Úr viszonya az Ő «kicsi nyájához» napról-napra bensőbb lett! És éppen a világ ádáz gyűlölete, — mely a Mesterrel együtt híveit is üldözi, — eredményezte azt, hogy a kis csoport tagjai, szív- és szellemközösségbe forrtak össze az Úrral, de egymás között is, és úgyszólván lelkévé váltak az új, egyelőre még embrionális közösségnek (ekklésiának). Jézust «Uruknak és Mesterüknek» szólítják, de azért testvérei is — és miként a tanítványok ország-világ színe előtt az Úrhoz tartozónak vallják magukat, úgy az Úr is irántuk táplált szeretetét és hűségét, — hogy ne mondjuk háláját — beváltja majdan a mennyei Atya és széles e világ előtt.

Valószínűleg még a zsidó-vita napján, amikor Jézus egy ház zsúfolásig megtelt termében — híveitől és üdvre szomjazókkal körülrajongva — oktató és szent buzgóságában enni és inni is elfeledkezett (lásd Márk 3, 20), egyszerre csak «anyja és

testvérei» (azaz rokonsága) jöttét jelentették, akik beszélni kívántak vele. A rokonságot nyilván nyugtalanítani kezdte a Jézusról futótűzként elterjedt temérdek mende-monda és bizonyára a világ sem fukarkodott «jóindulatú» figyelmeztetésével rámutatni Jézus meggondolatlan, sőt sok tekintetben «veszedelmes» vállalkozására. Hisz kétségtelen — járt a világ szája —, hogy végeredményben Jézus célja a nagy messiási mozgalom és a második Dávid-királyság megalapítása. De vajjon sejti-e a rokonság, mily végtelenül nehéz feladatot vállalt az Úr a mostani viszonyok között? Hisz a politikai pártok széthúzása és a római birodalom hatalmi túlsúlya mellett, az ilyen vakmerő kezdeményezés hallatlanul veszedelmes dolog és nemcsak maga a kezdeményező járhat pórul, de vele együtt az egész rokonság, sőt maga az ország is?! Azonban — sajnos! — ügylátszik, a felelős tényezőknek, azaz a farizeus rabbiknak ellenvéleménye és ellenállása csak olaj a tűzre és még jobban kihívja Jézus vakmerőségét, úgy, hogy jóformán már nem ismer határt és ügyszólván «magánkívül van!» (Márk 3, 21.) Tagadhatatlan, Krisztus jóhiszeműleg küzd az Atya dicsőségéért, amint ezt Ő maga nyíltan ki is jelenti. Ha valaki e világon, — vélik a «jóakarók», — akkor csak a vérrokonság gyakorolhat jótékony hatást a túlhevés újítóra és ez kötelessége is. Talán «észretéríthetné» Őt? . . . Hát valahogy így képzelhetjük el e látogatásnak előjátékát . . .

A «világ szája» nem tévesztette el hatását Jézus rokonságára. János evangélista is igazolja (7, 2 stb.), hogy Jézus «testvérei» tanácstalanul álltak az eseményekkel szemben és érthető kételkedéssel idegenkedtek az ismert politikai félreértés révén felélesztett mozgalomtól. És bizalmatlanságukat csak növelte az a körülmény, hogy éppen a messiási működés «nagy eredményét», melybe reménységüket vetették (nevezetesen a Róma elleni általános «messiási» támadást!), mind a mai napig nem igen lehetett észrevenni! Aggodalmuk tehát annyival őszintébb lehetett, minél jobban egybeolvadt saját érdekeiket féltő aggályaikkal.

Tehát a rokonság megjelent Jézus működése színhelyén! És elképzelése szerint a legjobb, a leghatásosabb eszközt vetette harcha Jézus «észretérítésére». Elhozta Máriaát, Jézus édesanyját is, aki bizonyára a legmélyebb szorongással figyelte az eseményeket, hisz ő volt az egyetlen, aki igazán ismerte az Úr valódi érzelmeit és tetteinek rugóit.

Jézus válaszát valóban nem is lehetne otrombábban félremagyarázni, mintha szavait bizonyosságnak vennék feszült viszonyának, sőt mi több, elidegenülésének övéivel és édesanyjával szemben. Pedig nagyon sokan kísérleteznek ezzel az abszurdummal! Jézus ugyanis, a rokonság bejelentésére imígyen válaszolt: «Kicsoda az én anyám és kik az én testvéreim?» Azután széles gesztussal rámutatva hűséges tanítványseregére, kijelentette: «*Ime az én anyám és az én testvéreim!*»

Súlyos kijelentés! És a tanítványokra a krisztusi szavak nem is tévesztették el mély és benső hatásukat. Ezt már az a körülmény is világosan bizonyítja, hogy mindhárom ősevangélista, megörökítette Jézus szavait, minden személyes glosszát kerülve, nehogy valamiképpen meggyengítse a szavak lapidáris súlyát. Mert ő mily érték rejtett számukra e krisztusi szavakban!

Jézus visszautasításából mindenekelőtt az tűnik ki, hogy az Úr nem hajlandó oktatását látogatók miatt abbahagyni, akár csak egy pillanatra is.

Ő magát magasabb küldetés szolgájának érzi aki nem rendelkezik személyével és idejével. És a testi szükségleteknek csak úgy, mint a családi ügyeknek háttérbe kell szorulniok, ha a küldetés szava hív. Emlékezzünk csak a gyermek-Jézus beszédére: «Nem tudjátok-e, hogy nekem azokban kell foglalatossnak lennem, amelyek az én Atyámnak dolgai?» (Luk. 2, 49.)

De még jelentősebb volt a tanítványok szemében, hogy e fontos szavak pozitív tartalma most lett első ízben félreérthetetlenül kinyilvánítva. És mit jelent ez? Azt jelenti, hogy a tanítványok és mindazok, akik Isten akaratát bersületesen keresik, szívbélileg közelebb állanak Jézushoz, mint a vérrokonság, mert Jézusnak a hívőssereg egyszemélyben fivér, nővér és anya! A természetes rokonság ügyszólván szétfolyik és határai elmosódnak Isten ama ragyogó világosságában, amelyben Jézus szemléli és értékeli az embereket. Mindenki egészen közel férközhet szívéhez, nem *amennyiben* és *mert* vérrokon, hanem mert az Atya iránti egyenlő szeretetében lelkileg és szellemileg közeljutott Hozzá.

Persze e megkülönböztetés korántsem jelenti azt, hogy az Újszövetség netalán felfüggeszti a kegyelet magától értetődő kötelességét s jogait és ronggyá tépi a családi köteléket ugyanakkor, amikor a család szentségét máshelyütt hatványozott mértékben követeli. Azonban egy bizonyos! Nem a természetes a természetfeletti mértéke, hanem megfordítva. Az istengyermekek összekapcsoltságát nem a vér hangja parancsolja, hanem a szellem és az istenszeretet ama foka, mely a híveket a legmagasabb metafizikai síkon «delki rokonokká» nemesíti *az Atya kegyelmi kiválasztása* révén. Az istengyermekek Atyja a «mennyei Atya» és akit az Atya gyermekeinek elismer, vagyis akik hűségesen szeretik Őt, azok abban a valóságos értelemben válnak egymásközt testvérekké, ahogy Isten az Atyjuk. És Jézus, Aki — emlékezzünk csak vissza! (Máté 11, 27) — úgy mint senkimás egylényegű az Atyával, valamennyit abban a mértékben ismeri el «testvéreinek», amily mértékben az Atyával kapcsolódnak. Persze történetesen Vérrokonok is lehetnek, — hát nem látunk-e Jézus kedves tanítványai között szintén vérrokonokat? — és milyen közel áll az Úr szívéhez édesanyja «az Úr szolgáló leánya!» De a csudálatos mennyei birodalomban az emberek nem vérrokonság révén «fivérek, nővérek, anyák» és nem azok a rokonok, akik a test vágyából jöttek létre és akiket ezért természetes kötelékek fűznek egymáshoz, hanem itt a rokonság csak a kegyelem gyermekei között érvényes, akik a «mennyei Atya» iránti egyforma odaadásban Istenből születtek!

Ó! mily mérhetetlenül gazdagította meg és mélyítette el ez a kinyilatkoztatás a Krisztus utáni emberiség lelki életét! Igaz ugyan, hogy feszültséggel is telítette, de éppen ez a feszültség gyarapította meg a legmagasztosabb lelki értékekkel és szellemi fellendülésekkel is. Az Egyház — mely a hit, az egy Isten iránti szeretet közösségének belső élete — tulajdonképpen a tagok egymásközötti unio mystica-ja, a communio sanctorum, mely által a sokak «egy szívvé és lélekké» válnak, melynek mélységes kifejezője: (Szent Ágoston szerint) a testvérek szent asztalközössége, Krisztus emlékezetes kijelentése nyomán bontotta ki szárnyait és a Corpus Christi-eszme csiréjeként akkor plántálódott a tanítványszívekbe.

És Isten atyai szeretetének, szent Fiának nyilvánított megváltó tudata mellett, az isten-gyermek életének legnagyobb kincse és boldogító érzése: «Jézus testvére vagyok!» vagy amint majd később, a legintimebb órában felcsendül: «Ti énbennem és én bennetek!»

Németből átdolgozta: özv. dr. Horváth Józsefné.

Dr. Holik Sámuel **theológiai tanár:**

Kell nekünk az Isten!

Mindig kellett nekünk Isten és a vallás, mert hiszen:

Hősök, kikre a magyarságnak mindig szüksége volt, a vallásosság talaján teremnek. Csak aki Istent féli, csak az nem fél senkitől. Csak aki hisz másvilági örökboldogságban, csak az képes mindent odaadni fajáért, hazájáért. Lemondani mindenről, tűrni, szenvedni, nélkülözni és áldozatokat hozni nagy célokért csak az tud igazán, aki hiszi rendületlenül, hogy Isten «százannyit» fog adni az áldozatért.

Jellemek, kik koplálnak, ha kell, de a becsület útjáról aranyhegyekért sem térnek le, nincsenek vallásosság nélkül. Aki nem teljesíti Isten iránt való kötelességét, abban feltétlenül nem bízhatok. Aki nem fél Istentől, arra nem bízhatom rá magamat. Aki megtagadja a legszentebb zászlót, az képes lesz elhagyni bármelyiket. Csak az nem mer letérni a becsület ösvényéről, aki érzi az Isten előtti felelősséget. És aki legdrágább kincsének azt tartja, ha az Úr Jézus kezét foghatja, az nem is fog róla letérni soha semmiért. Ne mondja azt senki, hogy annyi ember van, aki nem jár templomba és nem törődik a vallással és mégis becsületes életet él. Mert még ha így volna is a dolog, abból, hogy egyesek vallás nélkül is tudnak becsületes életet élni, nem következik, hogy mindenki is tud. Aztán nem vagyunk a szívek és a vesék vizsgálója, hogy ezt a mérész állítást ilyen kereken ki merjük mondani. De feltéve, hogy úgy van, nem azért becsületesek a vallástalan emberek, mivel vallástalanok, hanem azért, mert egykor vallásos nevelést kaptak vagy mert vallásos emberekkel barátkoztak, vagy mert a kereszténységtől kialakított erkölcsös korszellem és társadalmi környezet hatása alatt vannak, egyszóval mert öntudatlanul is a vallás befolyása alatt állnak. Ha este lemegy a nap, egy darabig még meleg van a földön. Ha a hit napja leáldozik, egy darabig még visszamarad a szívben valami a hit melegéből, ami ébren tartja az erkölcsi kötelességek gondolatát, főleg akkor, ha az ember szerencsés körülmények között él. Az élet derűs napjaiban könnyű jónak lenni; a becsületesség nyomán elismerés is jár. De mi lenne, ha a nap örökre lebuknék az égről? Jégbe fagyna a világ és elpusztulna minden élet, mert a napot semmiféle hőforrás nem pótolhatja. Az emberek erkölcsi élete is megfagyna és elpusztulna, ha a vallásos hit napja örökre leáldoznék az egész emberiség szellemi égeről. Ezért humbug a vallás-nélküli ú. n. «daikus morál».

Örökifjú, üde lelkek, akik dalos ajakkal és szemrebbenés nélkül tudnak átmenni az élet szakadécai fölött és a szenvedések poklain keresztül. A vallásosságból veszik életük mérész lendületét és rózsás derűjét. Nem emelkedem ki a földi lét nyomorúságaiból és nem leszek magasságban szálló lélek, ha lelkeimmel nem tudok belekapaszkodni

mennyei Atyám karjába. Összetöpörődik az életem, ha nem tudok nagyot és felségeset hinni Róla, magamról, munkámról és feladataimról; ha nem tudom hinni, hogy lelkem, Istenem van, hogy Krisztus testvérem és eszményképem, hogy végtelen értéket és örök dicsőségre szóló hivatást hordozok magamban. Nem vagyok finomlelkű, hanem érzéketlen fatuskóember, ha az örök szépségek Istene nekem nem imponál és ha a krisztusi vallás és evangélium kétezeréves felséges gondolatai hidegen hagyják a lelkemet. Nem leszek tisztza, üde, harmatos lélek, ha a leggyönyörűbb és legerősebb, legtisztább és legnemesebb érzéseket, minőket a vallás nyújt, száműzöm magamból. Isten és az Ő világa a legfelségesebb eszmény. Ha ezeket a csillagokat letörlöm életem egeről, ha az örök élet utáni vágyat kiirtom szívemből, nem vagyok eszmények felé törtető, repülő lelkű idealista, hanem a föld porában csúszó, a föld sarától bepiszkitott, sivárlelkű, örömtelen állati létet élő materialista-ember.

Talpig magyarok, kikben, mint méltó utódokban az ősök szelleme tovább él, nem képzelhetők el az ősök hagyományos, mély vallásossága nélkül. Nekünk a kereszt nemcsak vallási szimbólum, nekünk a kereszt nemzeti fennmaradásunk nagy titkának is kulcsa. Nekünk a kereszt

1. *mentő horgonyunk* volt, mikor 900 év előtt a népvándorlás áradatában a maroknyi magyar népet ide a hármaskör országához rögzítette, ahol előtte egy nép sem tudott megállapodni.

2. Nekünk a kereszt *fundamentum*, melyre Szent István az országot alapította; a fundamentumot megingatni tehát nemzetellenes vétek és ha erősítem magamban a kereszt szeretetét, volta-keppen az ország fundamentumát erősítem.

3. Nekünk a kereszt a magyar *műveltség tengelye*, mert kultúránk a kereszt körzetében fakadt. Mikor a római birodalom a barbárok kardcsapása alatt összetört és a népvándorlás hullámsírba temette az antik művelt világot, az Egyház a hellén-római civilizációból ami menthető volt, felszedte a maga hajójába és amikor a pusztító áradat elvonult, a megmentett szellemi kincseket kirakta és átadta a leülepedett barbár népeknek. A népek, amelyek Európa lakosságát a középkor elején alkották, műveletlen, vértől gőzölgő barbárok voltak. A bencés rend, az első nyugati szerzetesrend, amely 40 pápát, 250 bíbornokot, 15.000 püspököt és 16.000 író adott a világnak, volt a pogány Európa és a pogány Magyarország misszionáriusa. Ez a rend és az utána keletkezett többi szerzetesrendek, a kereszttel együtt a civilizációt és a kultúrát is elvitték a pogány népekhez. Egy-egy szerzetes monostor és kolostor iskola, papnevelde, tudósképző intézet, szépművészeti akadémia, gazdasági akadémia és mintagazdaság, iparüzemi központ, kórház, szegénygondozó és patika volt egyszerre: egy-egy oázisa a szellemi és anyagi kultúrának, a durvaságnak és a nyers erőnek fegyvercsörtetéstől hangos korszakában.

4. Nekünk a kereszt *védőpajzsunk*, kimeríthetetlen erkölcsi energiák és nemzetfenntartó erők forrása, mert ezer év küzdelmei és szenvedései között mindig a keresztre nézett föl erőért és segítségért a magyar. Történelmi igazságot fejez ki a mondás: «Gladio parata, cruce servata patria — Kard szerezte és a kereszt tartotta meg e hazát.»

5. Nekünk a kereszt *dicsőséges címerünk*, mert a magyar századokon át róla olvasta le feladatát, nagy misszióját, mely a kereszténység védelme